

Studia doktoranckie
Wydział Ekonomiczny UMCS

TOMASZ BIAŁOWĄS

Wzrost znaczenia Chin w gospodarce światowej

Increasing Importance of China in the World Economy

WPROWADZENIE

Reformy i wysoka dynamika wzrostu gospodarczego wpłynęły na zmianę pozycji Chin w gospodarce światowej. Przełomowym wydarzeniem było wprowadzenie w roku 1978 przez Deng Xiaopinga programu ambitnych reform gospodarczych.¹ Kolejne reformy gospodarcze i postępujące otwarcie gospodarki Chin włączyły ten kraj w system gospodarki i handlu światowego. Przystąpienie do Światowej Organizacji Handlu i podporządkowanie się regulacjom MFW przyspieszyło proces integracji z gospodarką światową. Chiny zawierają liczne umowy o współpracy gospodarczej z poszczególnymi krajami i ugrupowaniami gospodarczymi. Są członkiem APEC i liberalizują swoją wymianę towarową.

Wzrost powiązań z gospodarką światową znalazł odzwierciedlenie w rosnącej pozycji Chin na arenie międzynarodowej. Z pozycji mało znaczącego, zamkniętego i zacofanego gospodarczo kraju przeszły do roli lidera gospodarki azjatyckiej, a obecnie stają się liderem na skalę światową. Aktywizacja gospodarcza Chin przyczyniła się do wzrostu ich atrakcyjności inwestycyjnej. Wzrost zaufania inwestycyjnego związany jest również z umiejętną polityką promującą i wspierającą inwestorów. Chiny są jednym z głównych partnerów handlowych Stanów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i Japonii.

¹ S. L. Shirk, *Competition for Power and the Challenges of Reform in post-Deng China*, University of California, San Diego 1996, s. 1.

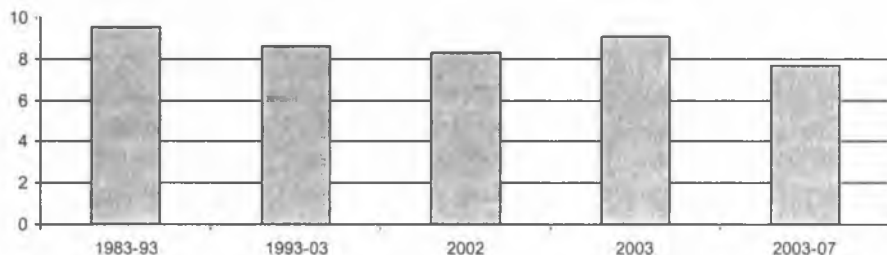
Celem niniejszego opracowania jest ocena wzrostu znaczenia Chin w gospodarce światowej na podstawie: udziału w światowym produkcie i produkcji wybranych dóbr przemysłowych, udziału w światowym handlu oraz roli Chin w światowych zagranicznych inwestycjach bezpośrednich.

WZROST POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO

Wśród czynników mających decydujący wpływ na wzrost gospodarczy Chińskiej Republiki Ludowej należy wymienić przede wszystkim:

- zasadnicze reformy gospodarcze na przełomie lat 70. i 80. XX wieku;
- otwarcie gospodarki Chin i włączenie jej w światowy obieg dóbr i usług;
- inwestycje infrastrukturalne, a także inwestycje bezpośrednie zagranicznych korporacji;
- ekspansję kredytową banków chińskich;
- politykę monetarną dostosowującą podaż pieniądza do tempa inflacji.

Wymienione powyżej czynniki pozwoliły na uzyskanie niespotykanego wcześniej tempa wzrostu gospodarczego i utrzymanie go na niezmiennie wysokim poziomie przez ostatnie dwa dziesięciolecia. Rys. 1 pokazuje tempo wzrostu gospodarczego Chin w latach 1983–2003.

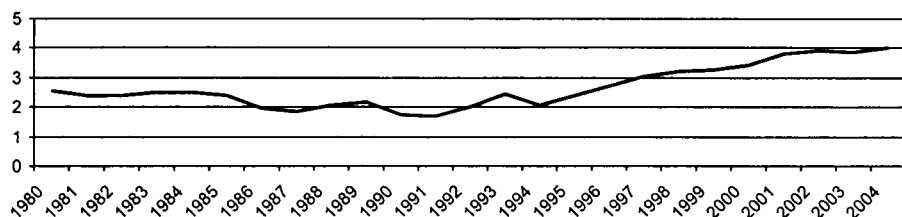
Rys. 1. Wzrost PKB Chin (średniorocznie w procentach)
China's GDP growth (Average annual in %)

Źródło: World Bank, <http://www.worldbank.org/>

Średnie tempo wzrostu PKB w latach 1978–2002, czyli od czasu rozpoczęcia reform gospodarczych, utrzymywało się na poziomie 9,4%.² Jest to najszybszy i najdłuższy trwający wzrost gospodarczy na świecie. Przez ostatnie trzy lata na Chiny przypadała 1/3 światowego wzrostu gospodarczego (mierzonego paryte-

² J. Y. Lin, *Is China's Growth Real and Sustainable?*, China Center for Economic Research, 26 February 2004, s. 1.

tem siły nabywczej), dwa razy więcej niż na USA.³ Rys. 2 pokazuje udział PKB Chin w światowym PKB.

Rys. 2. Udział Chińskiego PKB w światowym PKB, w latach 1980–2004 (w %)
Share China's GDP in World GDP, 1980–004 (in %)

Źródło: obliczenia własne na podstawie, IMF, World Economic Outlook Database, September 2004, <http://imf.org/>

Od połowy lat 90. XX w. nastąpił istotny wzrost udziału Chin w globalnym PKB, w roku 2004 przekroczył on 4%. Wielkość PKB Chin uwzględniającego parytet siły nabywczej w porównaniu z innymi krajami (tab. 1) jest jeszcze wyższa.

Tab. 1. PKB wg parytetu siły nabywczej w wybranych krajach w bilionach dolarów w 2003 roku
GDP purchasing power parity of selected countries in trillions of dollars in 2003

Świat	51,48
Unia Europejska ^a	11,05
Stany Zjednoczone	10,99
Chiny	6,449
Japonia	3,582
Indie	3,033
Niemcy	2,271
Wielka Brytania	1,666
Francja	1,661
Włochy	1,550
Brazylia	1,375

Źródło: CIA – *The World Factbook*, <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/rankorder/2001rank.html>

Tab. 2 zawiera dane porównawcze charakteryzujące przebieg cykli gospodarczych w Chinach.

Równocześnie ze wzrostem gospodarczym mamy do czynienia z wysokim tempem wzrostu inwestycji. Przewyższają one znacznie tempo wzrostu PKB i przyczyniają się do poprawy możliwości produkcyjnych gospodarki. Rośnie rola przemysłu i usług w tworzeniu PKB. Chiny są głównym światowym producentem wielu surowców i produktów przemysłowych. Ich pozycja jako światowego pro-

³ *The great fall of China?*, The Economist 13 May 2004, http://www.economist.com/opinion/PrinterFriendly.cfm?Story_ID=2668015

Tab. 2. Porównanie cyklu 1991–1997 z obecnym cyklem 2002–2004 (w %)
Comparison of the 1991–1997 cycle with the current cycle 2002–2004 (in %)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	2002	2003	2004
PKB	9,2	14,2	13,5	12,6	10,5	9,6	8,8	8,3	9,1	9,8
Inwestycje	13,1	26,2	36,7	14,4	11,5	11,8	9,3	13,3	19,7	30,7
Inflacja	3,4	6,4	14,7	24,1	17,1	8,3	2,8	-0,8	1,2	2,8

Źródło: *People's Republic of China's. Staff Report for the 2004 Article IV Consultation*, IMF, 6 July 2004, s. 9.

ducenta ciągle rośnie. Tab. 3 zawiera dane o udziale w światowej produkcji przemysłowej w wybranych dziedzinach.

Dla zdolności wytwórczych kraju istotny jest poziom wykształcenia i umiejętności technicznych jego mieszkańców. Przez wiele lat był to bardzo poważny problem, jednak ostatnie lata przyniosły znaczną poprawę poziomu edukacji społeczeństwa. Coraz większy jest odsetek osób studiujących i często są to studia na uniwersytetach zagranicznych. Ma to kluczowe znaczenie, gdyż chiński wzrost oparty jest na reformach zakładających transformację gospodarki od rolniczo-przemysłowej do przemysłowo-rolniczej, a to wymaga wykwalifikowanej kadry. Warto również wspomnieć o wzroście znaczenia sektora prywatnego w procesie tworzenia PKB. Udział zatrudnionych w sektorze państwowym zmalał z poziomu 79% ogółu zatrudnionych w miastach w roku 1978 do 65% w roku 1995.⁴

Tab. 3. Udział procentowy w światowej produkcji głównych produktów
Share in % of the world production of major products

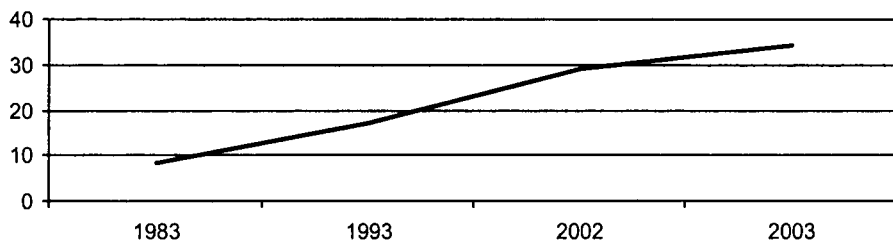
Produkt/surowiec	Udział w %	Rok
Węgiel kamienny	33,4	2003
Ropa naftowa	4,6	2003
Cement	35,7	1998
Kwas siarkowy	23,6	1998
Stal surowa	13,6	1997
Miedź rafinowana	8,7	1997
Papier i tektura	23,2	1999
Energia elektryczna	10,2	2002
Telewizory	33,1	1998

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Węgiel kamienny i ropa naftowa: *Statistical Review of World Energy*, Energia elektryczna: *International Energy Annual 2002*, Miedź rafinowana: *International Copper Study Group*, pozostałe dane zaczerpnięte z: *Mały rocznik statystyczny Polski 2002*, GUS, Warszawa 2002, ss. 536–539 i 541.

Wzrost gospodarczy i zmiany strukturalne przyczyniają się do wzrostu otwartości gospodarki Chin. Tempo wzrostu chińskiego eksportu i importu pokaźnie

⁴ N. R. Lardy, *China's Unfinished Economic Revolution*, Brookings Institution Press, Washington 1998, s. 3.

przewyższa tempo wzrostu PKB, a tym samym ich udział w tworzeniu produktu krajowego rośnie. Rys. 3 pokazuje stosunek eksportu dóbr i usług do PKB Chin w latach 1983–2003. Wymiana handlowa Chin zostanie opisana w dalszej części niniejszego opracowania.

Rys. 3. Stosunek eksportu dóbr i usług do PKB (w %)
Ratio of export of goods and services to GDP (in %)

Źródło: World Bank, <http://www.worldbank.org/>

Istotnym czynnikiem wpływającym na wzrost znaczenia Chin w gospodarce światowej i pozytywnie oddziałującym na wzrost aktywności gospodarczej, a co ważniejsze inwestycyjnej i handlowej, są bardzo znaczące obniżki ceł. Średni ważony poziom ceł zmalał z 40,6% w roku 1992 do 6,4% w roku 2002.⁵

Wymienione czynniki: wzrost gospodarczy, potencjał produkcyjny i rosnąca otwartość gospodarcza przyczyniają się do wzrostu roli Chin w gospodarce światowej.

HANDEL ZAGRANICZNY

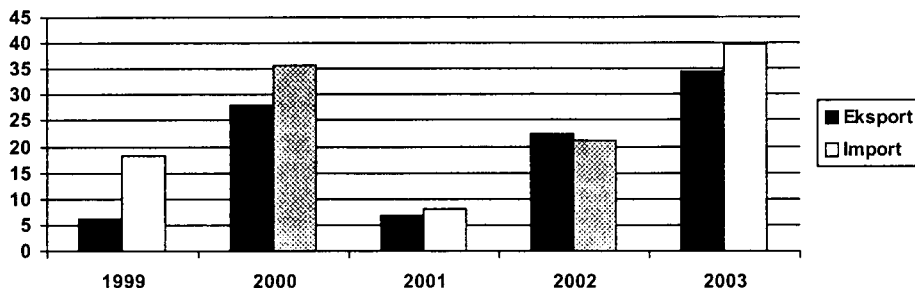
Otwarcie gospodarki Chin stosunkowo szybko przesunęło ten kraj na czołowe miejsca na listach światowych eksporterów i importerów. Wysokie tempo wzrostu eksportu w kolejnych latach należy do najwyższych w świecie. Rys. 4 obrazuje tempo wzrostu eksportu i importu Chin, a rys. 5 ilustruje wielkość chińskiego eksportu i importu.

W roku 2003 Chiny zajmowały 4 miejsce w światowym eksporcie z udziałem wynoszącym 5,8%, zaś tempo wzrostu eksportu wyniosło 34%.⁶ Odpowiednie dane dla importu to 3 miejsce z udziałem wynoszącym 5,3% i tempem wzrostu równym 40%.⁷ Dane dotyczące wielkości eksportu i importu Chin w kilku ostatnich latach zawiera tabela 4.

⁵ E. Prasad, *China's Growth and Integration into the World Economy. Perspects and Challenges*. IMF, Washington DC 2004, s. 10.

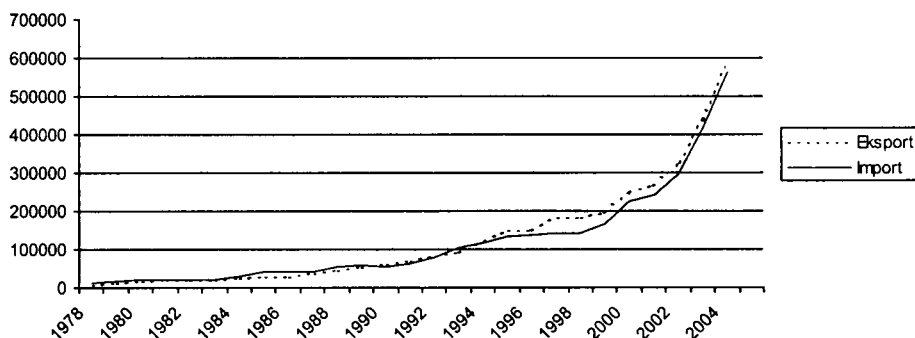
⁶ WTO, *International Trade Statistics 2004*, s. 19.

⁷ *Ibidem*.

Rys. 4. Średni roczny wzrost eksportu i importu (w %)
Average annual growth of Export and Import (in %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Asian Development Bank, *Key Indicators 2004: Poverty in Asia: Measurement, Estimates and Prospects*, ADB 2004, s. 127.

Rys. 5. Eksport i import Chin (w mln dolarów)
China's Export and Import (in millions of dollars)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: WTO Statistical data sets <http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBStatProgramHome.aspx?Language=E>.

Tab. 4. Eksport i import Chin (w miliardach dolarów i procentach)
China's Export and import (billions of dollars and percentage)

Rok	Eksport			Import		
	Miejsce	Wartość	Udział w %	Miejsce	Wartość	Udział w %
1999	9	195,2	3,5	10	165,2	2,8
2000	7	249,3	3,9	8	225,1	3,4
2001	6	266,2	4,3	6	243,6	3,8
2002	5	325,6	5,0	6	295,2	4,4
2003	4	437,9	5,8	3	413,1	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: WTO, *International Trade Statistics 2000*, s. 19; *International Trade Statistics 2001*, s. 21; *International Trade Statistics 2002*, s. 25; *International Trade Statistics 2003*, s. 21; *International Trade Statistics 2004*, s. 19.

Powyższe dane doskonale ukazują dynamikę, z jaką rozwija się chiński handel zagraniczny. Każdy kolejny rok przynosi znaczny postęp, a znając dane dotyczące tempa wzrostu gospodarczego, należy oczekiwać dalszej ekspansji handlowej następującej wraz ze wzrostem zdolności produkcyjnych. Chiny są jedynym krajem, który kontuuje rekordowo gwałtowny wzrost, zarówno eksportu, jak i importu w okresie 2000–2003, odzwierciedlając tym samym rosnącą otwartość chińskiej gospodarki i jej rolę w podtrzymywaniu światowej ekspansji handlowej w ostatnich trzech latach.⁸

Głównymi kierunkami eksportu Chin są rynki Stanów Zjednoczonych, Hong Kongu i Japonii. W roku 2003 na te trzy kraje przypadło ponad 50% eksportu Chin. Import pochodzi zaś głównie z Japonii, Republiki Korei i Stanów Zjednoczonych. Dane dotyczące wielkości eksportu i importu Chin według głównych kierunków zawiera tab. 5.

Tab. 5. Główne kierunki wymiany handlowej Chin w roku 2003 (w %)
Main direction of China's trade in 2003 (in %)

Eksport		Import	
Stany Zjednoczone	21,1	Japonia	18,0
Hong Kong	17,4	Republika Korei	10,4
Japonia	13,6	Stany Zjednoczone	8,2
Republika Korei	4,6	Niemcy	5,9
Niemcy	4,0	Malezja	3,4
Holandia	3,1	Hong Kong	2,7
Wielka Brytania	2,5	Singapur	2,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Asian Development Bank, *Key Indicators 2004: Poverty in Asia: Measurement, Estimates and Prospects*, ADB 2004, s. 128.

Chiny są najważniejszym rynkiem dla ich azjatyckich sąsiadów. W roku 2003 przypadało na nie 10,1% azjatyckiego eksportu, po raz pierwszy więcej niż wynosi udział Japonii (8,8%).⁹ Chiny są również bardzo poważnym partnerem handlowym Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej. Chiński eksport artykułów przemysłowych do USA w roku 2003 wynosił 157 mld dolarów i stanowił aż 15,9% amerykańskiego importu, natomiast do Unii Europejskiej Chiny wyeksportowały opisywanych towarów na kwotę 103,2 mld dolarów, co stanowiło 4,7% importu UE.¹⁰ Tabela 6 zawiera dane dotyczące udziału produktów pochodzenia chińskiego w imporcie głównych gospodarek świata.

⁸ WTO, *World Trade Report 2004*, s. 4.

⁹ WTO, *International Trade Statistics 2004*, s. 13.

¹⁰ *Ibid.*, s. 117.

Tab. 6. Udział Chin w imporcie najważniejszych partnerów (w %)
China's share in Imports main partners (in %)

	1970	1980	1990	1995	2000	2002	2003
Japonia	1,4	3,1	5,1	10,7	14,5	18,3	18,5
Stany Zjednoczone	0,0	0,5	3,2	6,3	8,6	11,1	12,5
Unia Europejska	0,6	0,7	2,0	3,8	6,2	7,5	8,9

Źródło: E. Prasad, *China's Growth and Integration into the World Economy. Prospects and Challenges*. IMF, Washington DC 2004, s. 6.

W roku 2003 aż 18,5% importu Japonii stanowiły produkty pochodzenia chińskiego. Równie znaczącą rolę, jako źródła importu, odgrywają Chiny w Stanach Zjednoczonych i Unii Europejskiej. Warto również zauważyć, iż udział Chin w imporcie tych gospodarek rośnie bardzo dynamicznie w kolejnych analizowanych latach. Świadczy to o silnej pozycji w dziedzinie eksportu, i to nie tylko na lokalnym azjatyckim rynku, ale również na największych rynkach świata.

Bardzo istotne przy opisywaniu znaczenia Chin w gospodarce światowej jest podkreślenie ich roli jako rynku docelowego eksportu poszczególnych państw (tab. 7).

Tab. 7. Eksport wybranych gospodarek do Chin (w procentach ich całkowitego eksportu)
Exports of Selected Economies to China (in percent of their total exports)

	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2003
Japonia	3,9	7,1	2,1	5,0	6,3	9,6	13,6
Korea	0,0	0,0	0,0	7,0	10,7	14,7	20,5
Hong Kong	6,3	26,0	24,8	33,3	34,5	39,3	42,7
Singapur	1,6	1,5	1,5	2,3	3,9	5,5	7,0
Indonezja	0,0	0,5	3,2	3,8	4,5	5,1	7,4
Malezja	1,7	1,0	2,1	2,6	3,1	5,6	10,8
Filipiny	0,8	1,8	0,8	1,2	1,7	3,9	12,0
Tajlandia	1,9	3,8	1,2	2,9	4,1	5,2	7,1
Indie	0,3	0,3	0,1	0,9	1,8	4,2	6,4
Unia Europejska	0,8	1,8	1,2	2,2	2,7	3,4	4,2
Stany Zjednoczone	1,7	1,8	1,2	2,0	2,1	3,2	3,9
Niemcy	0,6	1,2	0,6	1,5	1,6	2,2	2,6

Źródło: E. Prasad, *China's Growth and Integration into the World Economy. Prospects and Challenges*, IMF, Washington DC 2004, s. 8.

Na rynek chiński trafia 42,7% całkowitego eksportu Hong Kongu, 20,5% eksportu Korei i 13,6% eksportu japońskiego.

Analizując strukturę towarową wymiany handlowej, możemy zauważyć ogromną ekspansję handlową, jakiej dokonały Chiny w wielu dziedzinach. Dobrym przykładem jest eksport sprzętu biurowego i telekomunikacyjnego. Jeszcze 20 lat temu eksport chiński był marginalny, a dzisiaj stanowi już prawie 13% globalnego eksportu tej grupy towarów. Należy zwrócić uwagę na to, że postępowanie następuje w eksporcie i imporcie wszystkich grup towarów, a dynamika wzrostu

jest duża. W roku 2003 wahała się ona (dla eksportu) od 18% dla produktów pochodzenia rolniczego aż do 56% w wypadku sprzętu biurowego i telekomunikacyjnego.¹¹ W roku 2003 Chiny eksportowały głównie maszyny i sprzęt biurowy (42,9%), różne dobra produkcyjne (28,8%) i podstawowe dobra produkcyjne (15,7%).¹² Dane dotyczące wartości eksportu i importu Chin według struktury towarowej i ich udziału w globalnym handlu zawiera tabela 8.

Tab. 8. Wymiana handlowa Chin według struktury towarowej (w mld dolarów i %) China's trade by product group (billions of dollars and percentage)

Eksport					
Grupa towarowa	Wartość (2003 r.)	Udział w światowym eksporcie w %			
		1980	1990	2000	2003
Produkty pochodzenia rolniczego	22,16	1,5	2,4	3,0	3,3
Produkty przemysłowe	397,0	0,8	1,9	4,7	7,3
- żelazo i stal	4,81	0,3	1,2	3,1	2,7
- chemikalia	19,558	0,8	1,3	2,1	2,5
- produkty motoryzacyjne	3,57	0,0	0,1	0,3	0,5
- sprzęt biurowy i telekomunikacyjny	117,9	0,1	1,0	4,5	12,6
- wyroby włókiennicze	26,9	4,6	6,9	10,5	15,9
- ubrania	52,06	4,0	8,9	18,3	23,0
Import					
Grupa towarowa	Wartość (2003 r.)	Udział w światowym imporcie w %			
		1980	1990	2000	2003
Produkty pochodzenia rolniczego	30,48	2,1	1,8	3,3	4,2
Produkty przemysłowe	328,6	1,1	1,7	3,5	5,9
- żelazo i stal	22,03	2,7	2,5	6,3	11,4
- chemikalia	48,98	2,0	2,2	5,0	6,0
- produkty motoryzacyjne	12,78	0,6	0,6	0,6	1,7
- sprzęt biurowy i telekomunikacyjny	96,3	0,6	1,3	4,5	10,1
- wyroby włókiennicze	14,22	1,9	4,9	7,9	7,9
- ubrania	1,42	0,1	0,0	0,6	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: WTO, *World Trade Report 2004*, ss. 107, 120, 126, 129, 134, 140, 148, 155.

Mniejsze tempo wzrostu eksportu i importu notują Chiny w handlu usługami. Nie oznacza to jednak, że udział ich jest mało znaczący. W światowym eksporcie usług turystycznych, w roku 2003, Chiny posiadały udział o wielkości 3,3%, a wartość wyniosła 17,4 mld dolarów, co dało im 7 pozycję na świecie.¹³ Import w analogicznym roku wart był 15,2 mld dolarów i stanowił 3,1% światowego importu usług turystycznych.¹⁴ W grupie usług transportowych w roku 2003

¹¹ WTO, *International Trade Statistics 2004*, s. 107, 134.

¹² Obliczenia własne na podstawie: Asian Development Bank, *Key Indicators 2004: Poverty in Asia: Measurement, Estimates and Prospects*, ADB 2004, s. 128.

¹³ WTO, *International Trade Statistics 2004*, s. 161.

¹⁴ *Ibidem*.

Hong Kong posiadał w dziedzinie eksportu udział 3,3%, a gospodarka Chin nie znalazła się w pierwszej 15, w kwestii importu Chinom przypadło w udziale 3,8% światowego importu, co dało im 6 pozycję.¹⁵ W dziedzinie obrotu usług zaliczanych do grupy „inne usługi komercyjne” Chiny w roku 2003 wyeksportowały o wartości 21,1 mld dolarów, co dało im udział 2,1% eksportu opisywanej grupy, zaś w imporcie odpowiednio 21,4 mld dolarów i 2,7%.¹⁶

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE

Reformy roku 1979 zapoczątkowały napływ do Chin bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Stały się one krajem docelowym dla bardzo dużej ich części. Okres od roku 1979 do chwili obecnej możemy podzielić na kilka podokresów. Odpowiednie przedziały czasowe to lata 1979–1983, 1984–1991, 1992–1999.¹⁷ Obecna czwarta faza ciągle trwa i rozpoczęła się w roku 2000. 11 grudnia 2001 roku Chiny przystąpiły do WTO.¹⁸ Akcesja do WTO przyspieszyła wzrost tempa inwestycji po okresie pewnego spowolnienia w czasie kryzysu azjatyckiego.¹⁹ Pierwszy okres (1979–1983) charakteryzował się napływem inwestycji lokowanych w specjalnych strefach ekonomicznych w prowincjach Guangdong i Fujian, a ich wartość w przeciągu pięciu lat osiągnęła zaledwie poziom 1,8 mld dolarów.²⁰ W kolejnych okresach następował dalszy rozwój inwestycji. Postępował on wraz ze wzrostem otwartości gospodarki Chin i zmianami w ustawodawstwie. W roku 1984 umożliwiono lokowanie inwestycji poza wyznaczonymi strefami, w 1994 zniesiono oficjalną stopę wymiany i wprowadzono rynkową. Kolejnym krokiem w kierunku liberalizacji był grudzień 1996 roku, gdy chińskie władze przyjęły regulacje Międzynarodowego Funduszu Walutowego i zniosły wszystkie istniejące ograniczenia dla transakcji zagranicznych.

Dynamika BIZ w Chinach jest bardzo wysoka, a średnia roczna wielkość inwestycji rośnie nieprzerwanie od wielu lat. BIZ Chin podlegają zaś znacznym wahaniom i różnice w wielkości sięgają często kilkudziesięciu procent w kolejnych latach. Rys. 6 przedstawia wielkość i dynamikę BIZ Chin.

¹⁵ *Ibid.*, s. 159.

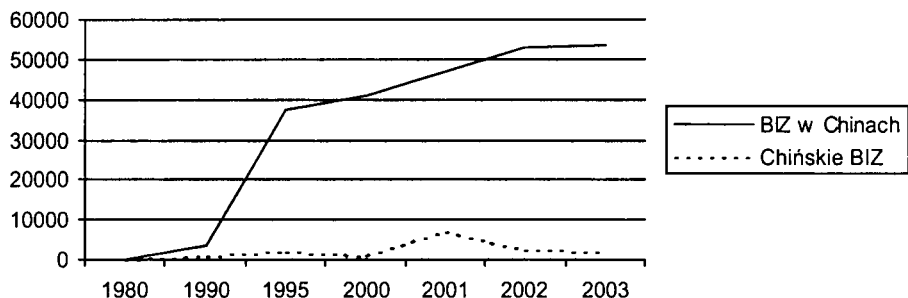
¹⁶ *Ibid.*, s. 163.

¹⁷ OECD, *Main Determinant and Impacts of Foreign Direct Investment on China's Econom*, nr 4 December 2000, s. 4.

¹⁸ P. P. Prime, *China joins the WTO: how, why, and what now? The overall, long-term, effects should be positive, but don't expect too soon – Statistical Data Included*, „Business Economics”, April 2002, http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m1094/is_2_37/ai_86851408/pg_4

¹⁹ W. Tseng, H. Zebregs, *Foreign Direct Investment in China: Some Lessons for Other Countries*, IMF, February 2002, s. 3.

²⁰ OECD, *Main Determinant and Impacts of Foreign Direct Investment on China's Econom*, nr 4, December 2000, s. 4.

Rys. 6. Chińskie BIZ (w mln dolarów)
China's FDI (in mln of dollars)

Źródło: UNCTAD, *Foreign Direct Investment database*, <http://www.unctad.org/>

Pomijając Luksemburg, można przyjąć, iż Chiny są największym na świecie odbiorcą BIZ. Ich napływ wyniósł w roku 2002 – 52,7 mld dolarów, zaś w roku 2003 zwiększył się do 53,5 mld dolarów.²¹ Wartość BIZ lokowanych w Chinach bardzo wzrosła w ciągu ostatnich dwudziestu lat. Również ich udział w tworzeniu PKB uległ powiększeniu. Tabela 9 zawiera dane dotyczące napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Chin w okresie 1984–1999. Rozmieszczenie inwestycji lokowanych w Chinach nie jest równomierne. Przeważająca część projektów jest realizowana na wschodzie kraju. W roku 2001, we wschodnich prowincjach, podjęto 80,8% ogólnej liczby inwestycji, których wartość stanowiła 86% ogółu.²²

Tab. 9. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w okresie 1984–1999
FDI Inflows, 1984–1999

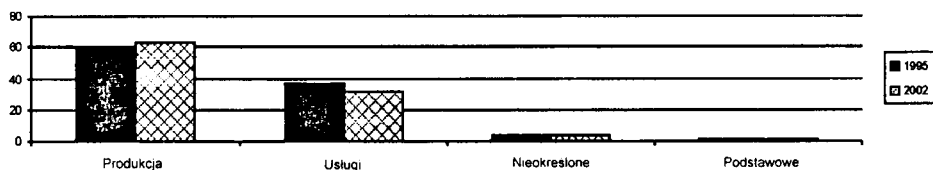
	1984–1989	1990–1994	1995–1999	2000–2003
W mld dolarów	2,3	28,3	40,6	52,7
W % PKB	0,7	4,4	4,7	3,9
W % całkowitych bezpośrednich inwestycji zagranicznych krajów rozwijających się	12,7	24,3	23,3	30,6

Źródło: W. Tseng, H. Zebregs, *Foreign Direct Investment in China: Some Lessons for Other Countries*, IMF, February 2002, s. 3.

Struktura przedmiotowa BIZ lokowanych w Chinach w okresie ostatnich kilku lat uległa niewielkim zmianom. Odpowiednie zestawienie zawiera rys. 7. Według szacunków UNCTAD w roku 2002 dominowały inwestycje w sektorze produkcyjnym i stanowiły one aż 63,3% ogółu lokowanych inwestycji.

²¹ UNCTAD, *World Investment Report 2004*, s. 51.

²² M. Ogutcu, *Foreign Direct Investment and Regional Development: Sharing Experiences from Brazil, China, Russia and Turkey*, OECD 2002, s. 5.

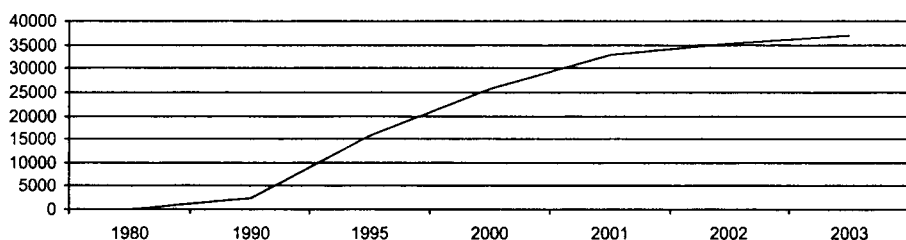

Rys. 7. Struktura BIZ w Chinach
FDI Structure in China

Źródło: UNCTAD, *World Investment Report 2004*, s. 55.

Korporacje międzynarodowe inwestujące w Chinach przyczyniły się w znacznym stopniu do sukcesów we wzroście chińskiego eksportu. W roku 2001 udział filii zagranicznych spółek w eksporcie Chin wynosił 50%.²³ Liderami eksportu wśród korporacji transnarodowych w roku 2000, które działały na terenie Chin, były Samsung Electronics, IBM i Nokia.²⁴ Obecnie wiele korporacji inwestuje w Chinach, chcąc uzyskać dostęp do największego rynku świata i znaleźć się tutaj przed konkurencją. Swoje siedziby posiada tam już większość firm z pierwszej pięćsetki największych korporacji świata.

Chiny są nie tylko odbiorcą BIZ, ale również coraz bardziej liczącym się inwestorem. Skumulowana wartość BIZ Chin wzrosła z 450 milionów dolarów w roku 1980 do 2,3 mld dolarów w roku 1990 i aż do 37 mld dolarów na koniec roku 2003.²⁵ Rys. 8 obrazuje tempo wzrostu i wielkość skumulowanych BIZ Chin.

Rys. 8. Skumulowane chińskie BIZ w latach 1980–2003 (w mln dolarów)
China's accumulated outward FDI flows, 1980–2003 (millions of dollars)

Źródło: UNCTAD, *Foreign Direct Investment database*, <http://www.unctad.org/>

²³ UNCTAD, *Transnational Corporation*, Volume 11, nr 3, December 2002, s. 156–157.

²⁴ United Nation Information Centre, Press Release, <http://www.unic.un.org.pl/wir/wzrost.php> (15.04.2004).

²⁵ UNCTAD, *World Investment Report 2004*, s. 25.

BIZ Chin trafiają głównie na rynki Azji. Ministerstwo Handlu Chińskiej Republiki Ludowej szacuje, że 60% inwestycji z okresu 1978–2002 trafiło na rynki azjatyckie.²⁶ Biorąc pod uwagę skumulowaną wartość BIZ z lat 1979–2002, wynoszącą 9,34 mld dolarów, można stwierdzić, iż główne kraje docelowe to: Hong Kong (4074,3 mln dol. i udział 43,6%), USA (834,5 mln dol. – 8,9%), Kanada (436,0 mln dol. – 4,7%), Australia (431,0 mln dol. – 4,6%).²⁷

Chińskie firmy inwestują w przemysł elektroniczny i elektrotechniczny. Często są już przejęcia znanych koncernów przez chińskie firmy. Przykładem może być kupno Schneider Electronics w roku 2002 przez chińskiego producenta elektroniki TCL. Chińskim firmom udało się również uzyskać dominującą pozycję w produkcji wielu podzespołów do budowy sprzętu elektronicznego (przejęcie Hynix Semiconductors – producent kości pamięci do komputerów osobistych i wyświetlaczy ciekłokrystalicznych). Ponadto chińskie koncerny paliwowe rozpoczynają inwestycje w krajach Afryki Północnej, Indonezji, a nawet w Norwegii. Należy oczekiwać, iż wraz ze wzrostem powiązań gospodarczych ze światem będzie następowała dalsza ekspansja inwestycyjna Chin.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza wzrostu znaczenia Chin w gospodarce światowej pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Po pierwsze, wzrost gospodarczy Chin należy do najwyższych w historii, a dane dotyczące tempa wzrostu PKB pozytywnie świadczą o sile gospodarki. Udział Chin w światowym PKB wzrósł w ostatnich 10 latach z 2% do ponad 4%, a po uwzględnieniu parytetu siły nabywczej w roku 2003 był pod względem wielkości trzecim na świecie, po Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych.

Po drugie, udział Chin w światowej produkcji i wydobywaniu surowców w wielu dziedzinach przekracza 1/3 produkcji świata. Tempo wzrostu produkcji przemysłowej w roku 2003 było najwyższe na świecie i osiągnęło 30,4%.²⁸

Po trzecie, rośnie otwartość gospodarki chińskiej, co przyczynia się do wzrostu udziału w handlu światowym. Od roku 1999 udział Chin w światowym eksporcie wzrósł z 3,5% do 5,8% w roku 2003. Dało to Chinom odpowiednio 9 i 4 miejsce wśród największych eksporterów. Udział Chin w światowym imporcie wzrósł z 2,8% (1999 r.) do 5,3% (2003 r.). Obecnie są one trzecim importerem pod względem wartości importu na świecie. Są największym rynkiem w Azji. Udział

²⁶ UNCTAD, *China: an emerging FDI outward investor*, 4 December 2003, s. 4.

²⁷ Ministry of Commerce of China, *The Almanac of China's Foreign Trade and Economic Cooperation, 2000–2003*; [za:] UNCTAD, *China: an emerging FDI outward investor*, 4 December 2003, s. 5.

²⁸ <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/rankorder/2089rank.html> (01.02.2005)

produktów pochodzenia chińskiego w imporcie USA, Unii Europejskiej i Japonii stale rośnie, a stopień zaawansowania technicznego importowanych produktów jest coraz wyższy.

Po czwarte, Chiny są największym na świecie odbiorcą zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Wartość BIZ lokowanych w Chinach wzrosła z poziomu 2 mld dolarów na początku lat 80. do 53,5 mld dolarów w roku 2003. Wzrosła również rola Chin jako inwestora zagranicznego. Skumulowana wartość BIZ Chin wyniosła w 2003 roku 37 mld dolarów.

Przeprowadzona analiza daje podstawę do potwierdzenia tezy, że Chiny stają się coraz ważniejszym podmiotem gospodarki światowej i partnerem krajów układu triadowego.

SUMMARY

The author of this paper examined increasing importance of China in the World Economy, and provides an overview of some of the aspects of China's growth. China's transformation and its integration into the global economy have been most spectacular during recent decades. China's trade have grown faster than world trade for more than 20 years. In 2003 China ranks as the fourth largest exporters and third importers. China opened its economy to foreign direct investment, and China is not just a direction for a FDI, but it is also an increasing source of FDI. In 2003 FDI in China grown to 53,5 billions of dollars, and Chinese outward FDI stock in 2003 grown to 37 billions of dollars.